

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu JUDr. Jaroslava Vlašína a soudců JUDr. Milana Kamlacha a JUDr. Marie Součkové v právní věci **žalobkyně: A. K.,** proti **žalovanému Ministerstvu vnitra, se sídlem Praha 7, Nad Štolou 3**, o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení Městského soudu v Praze, č. j. 5 Az 136/2003 - 25 ze dne 11. 2. 2004,

takto:

Usnesení Městského soudu v Praze č. j. 5 Az 136/2003 - 25 ze dne 11. 2. 2004 **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

Žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“) napadla kasační stížností nadepsané usnesení Městského soudu v Praze, kterým byl zamítnut její návrh na ustanovení zástupce. Podle odůvodnění usnesení tak soud učinil, protože stěžovatelka podala projednatelnou žalobu, v níž jasně a srozumitelně uplatnila žalobní body, v nichž spatřuje nezákonnost napadeného rozhodnutí. Soud vzal v úvahu, že napadené rozhodnutí bylo žalobkyni doručeno dne 30. 4. 2003, žaloba byla soudu podána dne 15. 5. 2003, avšak žádost o ustanovení zástupce ve smyslu ust. § 35 odst. 7 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“) byla soudu podána až 28. 11. 2003, tedy již po lhůtě stanovené v ust. § 32 odst. 1 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu“), a stěžovatelka tudíž nemůže podle ust. § 71 odst. 2 s. ř. s. žalobní body rozšiřovat. Za tohoto stavu v této fázi řízení podle soudu tedy není k ochraně práv stěžovatelky třeba ustanovení zástupce, a proto soud její žádost usnesením zamítl.

V kasační stížnosti stěžovatelka uvádí, že při projednávání její žádosti o ustanovení bezplatného zástupce z řad advokátů došlo k pochybení soudu, způsobující nezákonnost jeho rozhodnutí. Konkrétní příčiny spatřuje v tom, že soud před vydáním usnesení nezjistil

přesně a úplně skutkový stav věci a v důsledku toho i nesprávně právně posoudil její žádost, že důkazy, které si soud opatřil k rozhodnutí, nebyly úplné, a proto nemohl správně usuzovat na skutkové a právní otázky, které pro své rozhodnutí potřebuje zodpovědět, a rovněž že rozhodnutí nevyplývá ze zjištěných podkladů, resp. neexistuje logická vazba mezi ním a podkladem pro ně. Tyto důvody doplňuje tím, že nezná české zákony a zástupce z řad advokátů nutně potřebuje k ochraně svých oprávněných zájmů. Považuje svou věc za velmi složitou, ve své zemi se cítí ohrožena a nemá kam se obrátit o pomoc. Dále stěžovatelka odkazuje na znění čl. 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a svobod a na rozsudky Evropského soudu pro lidská práva ve věci Cruz Varas z roku 1991, A-201. § 69-70, a ve věci Vilvarajah z roku 1991, A-215, § 3. Dovolává se rovněž názoru uvedeného v čl. 53 Příručky k postupům a kritériím pro určování právního postavení uprchlíků, vydané Vysokým komisařem pro uprchlíky v lednu 1992. Těmito skutečnostmi odůvodňuje stěžovatelka svůj návrh Nejvyššímu správnímu soudu, aby napadené usnesení bylo zrušeno a věc vrácena Městskému soudu v Praze k dalšímu řízení. Zároveň požádala o přiznání odkladného účinku její kasační stížnosti ve smyslu ust. § 107 s. ř. s., o nařízení veřejného soudního projednání věci v její přítomnosti a o ustanovení právního zástupce z řad advokátů a tlumočníka do ukrajinského jazyka.

Ze soudního spisu Nejvyšší správní soud kromě skutečností uvedených v odůvodnění usnesení zjistil, že žalobou napadeným správním rozhodnutím je rozhodnutí žalovaného, jímž bylo se stěžovatelkou zastaveno řízení o udělení azylu podle ust. § 25 písm. d) zákona č. 325/1999 Sb., neboť stěžovatelka se přes výzvu bez vážného důvodu opakovaně nedostavila k pohovoru za účelem objasnění její žádosti a stav spisového materiálu správnímu orgánu neumožňoval rozhodnout ve věci. Za důvod žaloby stěžovatelka označila skutečnost, že nebyla o konání obou pohovorů řádně vyrozuměna. Pozvánky na adrese, na které byla hlášena, neobdržela, a proto se nemohla k pohovorům dostavit. Žalovaný ve svém vyjádření ke kasační stížnosti poukázal na skutečnost, že stěžovatelce zaslal pozvánky k pohovorům na adresu, která byla uvedena v evidenci jejího pobytu (byla stěžovatelkou nahlášena), obě zásilky se však vrátily spolu se záznamem, že byly uloženy, jejich uložení oznámeno, avšak že zásilky nebyly v úložní době vyžádány. Za takových okolností je přesvědčen, že správně považoval obě pozvánky za doručené a proto v souladu se zákonem řízení zastavil. Ze soudního spisu rovněž Nejvyšší správní soud zjistil, že stěžovatelka k výzvě soudu, aby se vyjádřila, zda souhlasí s tím, aby věc byla rozhodnuta podle § 51 odst. 1 s. ř. s. bez jednání, takový souhlas nedala a požádala, aby jednání proběhlo za její přítomnosti. Zároveň požádala, aby jí soud poskytl právníka a tlumočníka, protože „nezná české zákony a navíc mluví špatně česky“. Žádost o ustanovení zástupce Městský soud v Praze po zjištění osobních, majetkových a výdělkových poměrů stěžovatelky usnesením, které je napadeno kasační stížností, zamítl.

Nejprve Nejvyšší správní soud v souladu se svou dosavadní rozhodovací praxí dospěl k závěru, že kasační stížnost proti usnesení soudu o zamítnutí návrhu o ustanovení zástupce je přípustná. Takové usnesení totiž nelze považovat za rozhodnutí, kterým by se výhradně upravovalo pouze vedení řízení. Rozhodnutím o zamítnutí návrhu neustanovení zástupce se rozhoduje o významném procesním právu účastníka řízení být v soudním řízení, za podmínek stanovených právním řádem, zastoupen a jedná se tak o rozhodnutí bezprostředně se dotýkající ústavního práva na právní pomoc v soudním řízení podle čl. 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod.

Stěžovatelka není v řízení o kasační stížností zastoupena advokátem. Z konstantní judikatury Nejvyššího správní soudu však vyplývá, že tato skutečnost v řízeních o kasační

stížnosti proti usnesení soudu o zamítnutí návrhu na ustanovení zástupce není důvodem pro odmítnutí kasační stížnosti pro nedostatek právního zastoupení podle ust. § 46 odst. 1 písm. a) s. ř. s. Povaha rozhodnutí, proti němuž kasační stížnost směřuje, vylučuje, aby v posuzované věci bylo možno nedostatek podmínky povinného zastoupení považovat za překážku, jež by bránila vydání rozhodnutí, jímž se řízení o kasační stížnosti končí. Za situace, kdy předmětem přezkumu je rozhodnutí, jímž nebylo vyhověno žádosti účastníka o ustanovení zástupce z řad advokátů, by trvání na podmínce povinného zastoupení v některých případech mohlo vést k popření cíle, jenž účastník podáním žádosti sledoval a k popření vlastního smyslu řízení o kasační stížnosti, v němž má být přezkoumáno, zda stěžovatel splňuje podmínky pro ustanovení zástupce. Proto Nejvyšší správní soud v souladu se svou dosavadní rozhodovací praxí (srov. např. rozsudek č. j. 6 Azs 27/2004 - 41 ze dne 28. 4. 2004) dovodil, že v řízení o kasační stížnosti proti usnesení o zamítnutí návrhu na ustanovení zástupce stěžovatele není nedostatek právního zastoupení důvodem pro odmítnutí kasační stížnosti.

Kasační stížnost by byla dále nepřípustná tehdy, pokud by se opírala o jiné důvody, než jsou uvedeny v ust. § 104 odst. 4 s. ř. s. Nejvyšší správní soud v daném případě zjistil, že stěžovatelka, byť nepřímo a jednoduchým způsobem, v kasační stížnosti uplatňuje (kromě z hlediska předmětu kasační stížnosti irelevantních odkazů na mezinárodní smlouvy, rozhodnutí mezinárodních soudů a jiné dokumenty) důvody, jež by se daly podřadit ust. § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. Stěžovatelka je totiž i nadále přesvědčena, že zástupce z řad advokátů nutně potřebuje k ochraně svých oprávněných zájmů, neboť nezná české zákony. Takové tvrzení je pak v protikladu k závěru Městského soudu v Praze v napadeném usnesení, podle něhož vzhledem k formulaci žaloby a skutečnosti, že stěžovatelce již uplynula lhůta pro rozšíření žaloby podle ust. § 32 odst. 1 zákona č. 325/1999 Sb. ve spojení s ust. § 71 odst. 2 s. ř. s., není ustanovení zástupce třeba k ochraně práv stěžovatelky. Z tohoto důvodu považuje Nejvyšší správní soud předloženou kasační stížnost za přípustnou, a proto se dále zabýval její důvodností.

Ust. § 35 odst. 7 s. ř. s. stanoví, že předseda senátu může na návrh ustanovit usnesením zástupce navrhovateli, a to jsou-li splněny dvě podmínky. Podle prvé musí být u navrhovatele dány předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, druhou podmínkou je skutečnost, že ustanovení zástupce je třeba k ochraně práv navrhovatele. Existenci první podmínky považuje Nejvyšší správní soud na základě zjištění ze soudního spisu, zejména z potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech stěžovatelky, za splněnou; její splnění ostatně nezpochybnil ani Městský soud v Praze. Pokud jde o druhou podmínku, její existenci uvedený soud v případě stěžovatelky neshledal, a to s odkazem na výše uvedené důvody, zejména existenci projednatelné žaloby, z níž jsou jasně a srozumitelně patrny žalobní body, a skutečnost, že vzhledem k uplynutí lhůty pro podání žaloby by již stejně nebylo možno žalobní body rozšiřovat. Nejvyšší správní soud však takové odůvodnění usnesení o zamítnutí žádosti o ustanovení zástupce považuje za nedostatečné. Nejvyšší správní soud sice uznává, že ze stěžovatelčiny žaloby skutečně lze seznat důvod podání žaloby, tedy co je žalobním bodem a v čem stěžovatelka spatřuje nezákonnost správního rozhodnutí. Na straně druhé však současně poukazuje, vycházeje ze své dosavadní judikatury (srov. např. rozsudek č. j. 6 Azs 27/2004 - 41 ze dne 28. 4. 2004), že pouhá skutečnost, že žaloba je bezvadná, resp., slovy usnesení Městského soudu v Praze, projednatelná, není dostatečným důvodem pro zamítnutí žádosti o ustanovení zástupce. Soud musí vždy kromě uvedené skutečnosti zvážit i osobnostní a faktické poměry účastníka řízení, úroveň povědomí o jeho právech v soudním procesu a vůbec o právních poměrech v České republice. Jak ostatně Nejvyšší správní soud již dříve uvedl (srov. rozsudek čj. 1 Azs 5/2003 - 47 ze dne

30. 9. 2003, judikát publikovaný pod č. 108/2004 Sb. NSS), při jinak stejném skutkovém příběhu lze dospět k tomu, že u jedné osoby bude k ochraně práv v řízení před soudem zástupce zapotřebí a u jiné osoby to nutné nebude. Soud rozhodující o takové žádosti vždy musí vzít v úvahu konkrétní procesní situaci, na základě ní posoudit potřebu zastupování žadatele z hlediska ochrany jeho práv a svůj závěr spolu s uvedenými úvahami, které k němu vedly, promítnout do odůvodnění rozhodnutí. Pouze takové rozhodnutí je přezkoumatelné.

Takové požadavky však kasační stížností napadené usnesení nesplňuje, neboť z něj nelze zjistit, zda se soud osobnostními a faktickými poměry stěžovatelky, její úrovní povědomí o jejích právech a o právních poměrech v České republice, zabýval. Za posouzení konkrétní procesní pozice stěžovatelky nelze bez dalších úvah považovat konstatování uplynutí lhůty pro doplnění dalších žalobních bodů. Tyto skutečnosti však brání Nejvyššímu správnímu soudu, aby napadené usnesení přezkoumal. Nad rámec těchto úvah Nejvyšší správní soud poukazuje na to, že u stěžovatelky existují přinejmenším pochybnosti o její povědomosti o českém právu. Z její osobní situace navíc rovněž nelze učinit jednoznačný závěr o tom, že k ochraně jejích práv zástupce zapotřebí není.

Ze všech uvedených důvodů Nejvyšší správní soud shledal kasační stížnost důvodnou a usnesení Městského soudu v Praze o zamítnutí návrhu na ustanovení advokáta zrušil. Městský soud v Praze o žádosti rozhodne znovu, přitom se bude zabývat nejen otázkou úplnosti a projednatelnosti žaloby, ale i tím, zda důvody ustanovení zástupce nejsou dány konkrétními osobnostními a faktickými poměry stěžovatelky a její konkrétní procesní situací. Tímto právním názorem je Městský soud v Praze vázán (§ 110 odst. 3 s. ř. s.).

Vzhledem k neprodlenému rozhodnutí ve věci samé a k povaze kasační stížností napadeného rozhodnutí nerozhodoval Nejvyšší správní soud samostatně o přiznání odkladného účinku kasační stížnosti. S ohledem na skutečnost, že kasační stížnost byla sepsána v českém jazyce a Nejvyšší správní soud o ní rozhodl podle ust. § 109 odst. 1 s. ř. s. bez jednání, bylo bezpředmětné rozhodovat o ustanovení tlumočníka.

V novém rozhodnutí Městský soud v Praze rozhodne i o nákladech řízení o kasační stížnosti (§ 110 odst. 2 s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** přípustné opravné prostředky (§ 53 odst. 3 s. ř. s.).

V Brně dne 5. ledna 2005

JUDr. Jaroslav Vlašín
předseda senátu